

Tereza Brdečková plánovala projekt o Trnkovi už dlouho. Jeho filmy ji fascinovaly.

FOTO: BÉRENICE FARGES

Trnkovy filmy jsou enigmatické – a to je dobře

IVA PŘIVŘELOVÁ

Jak se zrodil dokument o Jiřím Trnkovi?

Projekt o Trnkovi jsem plánovala už dlouho z vnitřního pocitu dluhu i proto, jak zajímavý a poučný jeho životní příběh je. Byl génius a dostal všechny prostředky k tomu, aby své umění uplatnil, čehož využil, ale nezneužil. S režimem se nevezl, naopak byl dost ostře proti němu. Přesto nakonec dospěl k názoru, že ač sebevíc nechce, i on je jeho součástí, že sám je trochu loutka.

Nalezený přítel kombinuje archivy s hranými scénami. Co vás přivedlo k této formě?

Přes mnoho nápadů a verzí, které byly někdy trochu násilné a kolidovaly s Trnkovým stylem, jsme s režisérem Joëlem Fargesem vymysleli poměrně jednoduchý příběh, jenž navíc odpovídal realitě. Sledujeme, jak do Prahy přijede francouzský režisér, Trnkovy filmy zná z dětství, ostatně jako většina francouzských sedmdesátníků, a pátrá se svou českou kamarádkou, tedy se mnou, po Trnkově odkazu. Režiséra ve filmu ovšem hraje herec. Film byl příliš složitý na to, aby byl Joël ochotný stát před i za kamerou. Se mnou to tak udělat nešlo, pár lidí mě tu zná a vznikl by zmatek. Není to tedy jen archivní film. U historických portrétů vzniká problém v tom, že na archivy jsou světová práva drahá, a vždycky se používají dotáčky. Mluvící hlavy představují nejjednodušší řešení, ale mě rozcílují. Velmi často je to otrava, která k výsledku nic nepřidává. Co se archivů týče, v rozhlase, televizi a Krátkém filmu se nám jich podařilo najít nečekané množství. Hrdinou našeho filmu je tedy opravdu sám Trnka. Je to jiný dokument, než je v Čechách běžné. Kombinuje realitu a fikci. Nicméně je díky tomu na co koukat. Myslím, že *Nalezený přítel* podává příběh barvitý, věrný faktům a pro každého.

Mluvila jste o dluhu vůči Trnkovi. Domníváte se, že si Česko Jiřího Trnky málo váží?

Když Trnkovy děti chtěli uspořádat výstavu v Národní galerii, nikdo jim prý ani neodpověděl. Nakonec se výstava uskutečnila v Plzni. Tento dokument jsem chtěla dělat i proto, že žádný film o Trnkovi neexistuje, s výjimkou pěkného seriálu od Mirky Humpálkové z devadesátých let, ale ten je v cizině nepoužitelný. Trnkovy filmy jsou trochu zapomenuté. Nebyly většinou zrestauro-

V prosinci uplyne padesát let od smrti filmaře a výtvarníka Jiřího Trnky, jednoho z největších českých umělců 20. století. Jeho osud i tvorbu připomíná v kinech od konce listopadu nový dokument *Jiří Trnka: Nalezený přítel*, na němž se podílela také dcera Trnkova scenáristy Jiřího Brdečky, TEREZA BRDEČKOVÁ.

Bylo těžké zajistit, aby byl dokument srozumitelný pro české i mezinárodní publikum?

Byl to úkol sám pro sebe. Zatímco Čech něco ví automaticky, cizinci to je zapotřebí sdělit. A to se pak Čech nudí, což by neměl.

Aspoň ani mladá česká generace nebude muset tápat, co bylo např. Dva tisíce slov.

Zajímavé je, že nejlepší zkušenost s filmem mám právě u mladých lidí. Promítala jsem ho studentům, kterým se velmi líbil. Vzápětí dostal na festivalu v Boloni od poroty studentů mezi 14 a 19 lety cenu za silný novátorský příběh osobnosti a zvláštní využití archivů. V roce 2021 chtějí v Boloni uspořádat velkou Trnkovu retrospektivu.

Jaké bude mít snímek uvedení ve Francii, v jejíž koprodukcí vznikl?

Bude se tam promítat hodně po festivalech. Koprodukovala ho také francouzská televize. Ovšem když jsme během příprav usilovali, aby do projektu vstoupil kanál Arte, jeho vedení tvrdilo, že je Trnka neznámý umělec, o němž nikdo neslyšel. Takže televize, která má sloužit k tomu, aby se evropské obyvatelstvo poznávalo, chce filmy jen o lidech, o nichž už dokumenty vznikly a fungovaly u publika: Forman, Baťa, Havel. Nic proti nim, ale ta neochota objevovat evropskou kulturu mi vadila víc než cokoliv jiného.

Jak dobře znáte režiséra *Nalezeného přítele* Joëla Fargese?

S Joëlem, který se v Česku podílel na filmech jako *Žitky* nebo

Marian, jsme už vytvořili snímek *Lucerna, Praha* do televizní série *Nejpodivuhodnější kina světa*. Poprvé jsme spolupracovali před sedmnácti lety na filmu *Toyen*. To byl původně jeho francouzský projekt, ale pak se to zadrhlo. Pokud vím, část televizní Canal +, která koprodukovala francouzské umělecké filmy, tehdy koupili Američané, a ti všechny nevýdělečné projekty zastavili. Protože v nich ležely i další vklady, francouzští producenti si museli napůjčovat v bankách, aby je dotáhli, a tak se muselo zastavit všechno ostatní. Byl to konec jedné velké éry francouzského filmu. *Toyen* jsme pak udělali s Janem Němcem jen jako český film. Po deseti letech jsme ale s Fargesem začali znovu pracovat společně. Málokdo totiž zná a cítí českou kulturu tak dobře jako on, přestože je Francouz. **Autorka je filmová publicistka.**

FOTO: © HAUSROOT

Z natáčení dokumentu *Jiří Trnka: Nalezený přítel*.

FOTO: KAREL LUDWIG ARCHIV B&M CHOCHOLA

Jiří Trnka točí *Bajaju* (1950).

vané, postupuje to pomalu. Stát by mohl dělat víc. Zatímco se všichni hádají, jak filmy restaurovat, důležité věci unikají – a nejdůležitější je ta, aby k rekonstrukci kopií vůbec došlo. Nemá také cenu zamlčovat, že na některé jeho celovečerní filmy se dá těžko dívat vcelku, protože jsou pro dnešního diváka pomalé. Ale musí být všechno rychlé? Trnka ovlivnil Tima Burtona a Terryho Gilliana. Je opravdu otcem světového loutkového filmu, jednou z mála světových osobností, které jsme měli.

Váš otec psal Jiřímu Trnkovi scénáře. Máte na něj osobní vzpomínky?

Otec mě bral k Trnkovi jen výjimečně. On tam však chodil pravidelně a Trnkovy děti ho výborně znaly. Asi proto jsem měla jejich důvěru spíš než

někdo jiný. Po všech těch letech tu tedy nejspíš nebyl nikdo jiný než já, kdo by se do dokumentu o Trnkovi mohl a chtěl pustit.

Jak moc vás Trnkovy filmy osobně ovlivnily?

Hodně. Jako první jsem viděla myslím *Bajaju*. Dones je to enigmatický film. Všechny Trnkovy filmy mě fascinovaly, zároveň mi nebyly úplně jasné a vyrůstala jsem s tím, že to je tak dobře. V jeho ilustracích se odrážela tehdejší Malá Strana, tichá a tajuplná. Trnkův styl vyrůstal z českého barokního umění, esteticky i tajemstvím, které v něm vždy ponechával. Je omyl domnívat se, že děti nemají rády děsivé věci. Třeba *Staré pověsti české* jsem viděla na Anifilmu v Třeboni, v publiku seděly i tříleté děti a nikdo ani nepípl.